

DEBRECZENI ELLENŐR.

Politikai, közgazdasági s társadalmi lap.

A SZABADELVŐPÁRT KÖZLÖNYE.

Megjelen hetenkint ötször, u. m. Hettfőn, Kedden, Szerdán, Csütörtökön és Szombaton.

Előfizetési feltételek:

helyben házas hordva vagy vidékre postán küldve. Egész évre 10 frt. Félévre 5 frt. Negyedévre 3 frt 60 kr. Egy óra 1 frt.

Debreczen, május 9.

IV.

(=) Tegnap közbevetett cikkünk után, az olvasó becses engedelmeiből rátérünk ismét tulajdonképeni tárgyunkra, és szólanak fogunk igéretünköz képest...

Harminez éve lesz már maholnap annak, hogy a honvéd-temetőben a szabadságharc azon dicső hősei, kik a debreczeni csatában áldoztak életükkel...

V a l a h a r a t! A szépsézet bizottság dicső honvédek eddig igen elhanyagolt temetőjét legközelebb teljesen ki fogja javítani. Mint halljuk, az emlékkertben levő szobrot is ki szándékozik vitetni, s egy szakemberekből álló bizottság már meg is vizsgálta volna, miként lehetne a kiszállítás legkönnyebben eszközöltetni.

Ebből a remek irány-gyakorlatából a Debreczen újágszínalóinak mindegyikét kitesszik az, hogy azok, a kik leginkább irogatnak a Debreczen-be, s a kik hivatalnoki prókorként mindenbe belemártogatják az orrukat, azok többnyire olyan ide származott s otthon félreismert lángelmék, kik a magok szülőhazájában méltatásra nem találva, eljöttek hozzánk, hogy mely tudományokkal bennünket boldogítsanak, s ezek a legtöbb esetben oly alaposan ismerik a debreczeni viszonyokat, mint a hajdu a harangöntést, s képzelt nagyságukban eszik ágában sincs valamely dolognak, a melyről írni akarnak, utána járni, hanem irnak arról derűre-borura, úgy a mint épen lángelméjüktől telik, minden tájékozódás, minden tárgyismeret nélkül, vagy a szerint, a mint azt azon aljas cél, melyet el akarnak érni, épen megkívánja. Ezek az alapos és becsületes újágszínalók a legnagyobb részben sem a város ügyeit a korábbi időkben nem ismerik, sem a bennük rejlt malitiánál fogva meglátani nem akarják a mi a szemök előtt történik, mert hát azt a siralmas ellenzéki tactica nem engedi.

A honvédelem ügyében, mint a fentebbi idézésből láthatja az olvasó, a Debreczen eszeveszetteen neki ront Tisza Kálmánnak, neki ront a debreczeni előljárásának.

A mi a Tisza K. megtámadását ez ügyben illeti, ez annyira absurdum, annyira megfoghatatlan, hogy azt még az sem mentheti, ha a legaljassabb rozakaratot feltételezzük a cikkiróban. Ez ahoz, hogy valaki Tisza Kálmán a debreczeni kóroszlan áthelyezéséért tegye felelőssé, még nem elég. Lehet valaki aljas gonosz, elvetemedett, de azért egy kis esze csak mégis lehet; de annak, a ki az országot kormányzó, gonddal tülterhelte államférfi ilyen apróságokkal hozzá üszekéltetésbe, az már nemcsak gonosz, aljas és elvetemedett, az már esztelen, sőt több: örült, a ki megérdemli, hogy minél előbb a lipótnetzi palotába kerüljön. Nem is látjuk tehát semmi szükességét annak, hogy a támadás ellen Tisza Kálmánt védelmezzük, bár a fanatikus örült és támadás főszűlyát bizonyosan Tisza Kálmán ellen szánja.

Hanem szólunk a támadás azon részéről, a mely a debreczeni városi előljáróság, a Debreczen szerint Tisza Kálmán csatlósai ellen van intézve.

E támadás gyönyörü világot vet a Debreczen cikkirói politikai jellemre. Mert hát ott, hol a legérdemteltebb elismerést kellett volna kifejeznie, csak azért, hogy pártzölékből izgasson, ott fordul rut és fekete háladansággal a derék, a tiszteltreméltó, a kötelességét híven, hazafiasan teljesítő városi hatóság ellen.

Harminez éve lesz már maholnap annak, hogy a honvéd-temetőben a szabadságharc azon dicső hősei, kik a debreczeni csatában áldoztak életükkel, e hazáért, a szabadsággért — egyszerű, jeltelen sírban aluszszák az örök álmot s a temető a sok nagyszájú jó hazafi takarékos kegyeletéből parlagon elhagyatottan hever. A városi előljáróság ezt nem nézhette tovább, s intézkedéseket tett, hogy a dicső bajnokok sírjai s a temető minél előbb oly állapotba helyeztessenek, a melyben biztosítva legyen a szent hely fenmaradása a késő időkig, hogy a honfiumi kegyelet még több embernemzedék lettinte után is leróhassa a szentelt hantok felett a maga köteles áldását.

Igy lett elhatározva, hogy a honvédelem minél előbb rendeztetni fog s a célra a városi költségvetésbe már pár év óta lett bizonyos összeg felvéve. Egyszermid tervbe tett, hogy az Emlék-kertben 10 év előtt ideiglenesen elhelyezett és felállított emlék, a kóroszlan is a honvéd-temetőbe fog áthelyeztetni.

Tehát az áthelyezést még nem határozatott el végképen, s e tekintetben a városi előljáróság nem is akar egy oldalulag intézkedni, hanem annak idején értekezletet fog összehívni, — hogy ezen áthelyezés ügye és szükségé ottan beható megbeszélés tárgyává tétessék.

Mi az áthelyezést számos okból igen helyesnek és czélszerűnek tartjuk. Először is a kóroszlan, mely mint az augusztus 2 iki csata emléke melleleg mondvá meg sem tti a mértéket, eredetileg nem az Emlék-kertbe, hanem a paczi honvédsírra volt szánva, de oda, midőn elkészült, nagyollották s így ama sírra e helyett egy csinos emlékoszlop állítottat s már akkor kimondatott, — hogy az a honvéd-temetőbe lesz elhelyezendő, ez azonban akkor még rendezetlenebb állapotban lévén, mint ma, a rendezés bekövetkeztéig, tehát ideiglenesen az Emlék-kertben helyeztetett el.

A ki egy kissé kitekintett a nagy világba — s a kinek a látköre nem a Basa-halmánál végződik, az igen jól fogja tudni utazásai alatt szerzett tapasztalataiból, hogy a csaták emlékeit az illető város, vagy helység közterein, hanem vagy a csata valamely nevezetesebb térségén, vagy azon a helyen szokták felállítani, a hol az azon csatában elesett hősök nyugsznak. — Köztereiken egyes kintőnek egyéneknek szoktak emléket emelni, a csaták emlékének helye pedig ott van, a hol azok vivattak. (Folyt. köv.)

A szent István ünnepe vonatkozó rendelet visszavonatt. — Az erre vonatkozó rendelet — így szól: „Folyó évi febr. hó 8-ról 203/eln. sz. a kibocsátott körrendelettel nem volt egyéb célom, mint az, hogy a történelmi fejlődés alapján hazánkban általánosan nemzeti ünneppé tekintett szent István király napjának megünneplése meg ne tagadtathassék tündetőleg, oly czimen, mintha az nem a magyar állam, hanem csak a magyar faj ünnepe volna.

Értesültem azonban, hogy idézett rendeletnek oly magyarázat adatott, mintha általa hazánk nem r. cath. felekezetei egy hitelvei szerint nem létező egyházi ünneppé megtartására akarnának kötelezteni. Nem tervezkedem ki arra, hogy e föltevést úgy egész működés kizárja, mint fonn álló törvényeink is lehetetlenül tesszik az ily törekvést. De miután igen nagy súly helyezik arra, hogy mind az mellőzve legyen, a mi bár csak trügyet is szolgáltatathatna arra, hogy házában a különböző hitfelekezetek közötti kölcsönösseg s azon alapuló jó egyetértés megzavarassék, vagy a vallásszabadság biztos élvezete iránti meggyőződés — s abból eredő lelki nyugalom megrendítessék, fennidézett rendeletemet ezenül vissza vonom s hatályon kívül helyezem; — fentartván magamnak, hogy a

magyar államiság szempontjából ama rendelkezéssel egyedül elérni akart czérra, esetleg a törvényhozás közbejöttével is, a szükséges intézkedéseket megtegyem.

Fogadja kiváló tiszteltem öszinte nyilvánítását.

Budapesten, 1878. maj. hó 4-én. Trefort.

Mondanunk sem kell, hogy Trefort miniszter e tette teljes elismerést és dicséretet érdemel.

Országgyűlés.

— A képviselőház ülése, május 8-án. —

Elnök: Ghyczy; jegyzők: Horváth, Gullner, Tombor.

A miniszterek közül jelen vannak: Tisza, Széll, Szende, Bedekovics, Trefort.

Elnök bemutatja Szilágymege kérvényét a hamis borgyártás ellen, mely a kérvényi bizottsághoz s Kesztner Henrik megyesi képviselő megőző levelet, mely az igazoló bizottsághoz utasított.

P e r c z e l miniszter két javaslatot nyújt be, melyek az igazságügyi bizottsághoz utasítottak. A pénzügyminiszterium költségvetés tárgyalásában Lichtenstein J. fejezteki, hogy a kincstári bányászat igen sok bajjal küzd; különösen felhozta, hogy a vassineket az államvasutak szakértői használhatatlannak nyilvánították s külföldről vesznek drága sineket, míg itt a felhalmazott sinek öszszeroszódásnak. E bajon segíteni kellene, — különben Szon-tagh Pál határozati javaslatát pártolja.

R a g a d y i Nándor jó lélekkel mondja, hogy az állam valamint rossz megőzöge, úgy rossz vasgyáros is. Egyébiránt neki a pénzügyminiszter ellen csak az a kifogása, hogy nem valjia be, mikép ezen az alapon lehetetlen a pénzügyeket rendbe hozni. Sürgeti a gömőri vasutnak végleges kiépítését s felvilágosításokat kér a díogyőri gyár eladása iránt folyó alkudozások felől.

S t o l l Károly az 1844-ki országgyűlés határozataira utal, melyek azt mondták, hogy a bányászat hazánkra néve első rendű fontosságu. — Ez a beismerés hozta magával a kincstár némely érdekeinek kapcsolatát hozzását, a mi a bányászatra nagy lendüléssel járt; az elválasztás azonban ezt ismét lerontotta. S z é l l Kálmán pénzügyminiszter. A hol a gyárak, bányák, vagy erők állami kezelésénél, a hiányt állandó, ott ő is eladás mellett van. A mi az aczelsinek kérdését illeti, elismeri, hogy a vasgyárakra néve hátrányos, ha sineik nem elég gyorsan értékesíthetők, de tény az, hogy neki az idén is az az álláspontja, a mi tavaly volt, hogy t. i. az aczelsinek alkalmazását, míg nálunk a vassinek készlete tart, csak ott kell engedélyezni, hol az mulhatatlannul szükséges. A mi a gömőri vasutak kiépítését illeti, az bizony az államnak is nagyon érdekben lenne, de sajnos, állapotaink között ez nem történhetik.

A tétel különben az előirányzat szerint megszavaztatik. A tárgyalás tovább foly.

Külföld.

— Május 9. —

A politikai láthatár csak borul, egyre borul. Most ezen, majd a másik irányban gomolyodnak össze a villámokart rejtő vesztérhes füllögek. A diplomacia mindent elkövet, hogy a nap kimagasló és leginkább fenyegetett kérdéset mentő villámhárítást lássa el. A san-stefanoi szerződés megalotója és Oroszország néveben aláírója gr. Ignatiev, épen említett minőségénél fogva tette magát lehetlenné a negotio, az engedékenység terén. De a szt-pétervári állambölcsesség ám, minden kő megmozgatása után, végre is belátta, hogy pénz nélkül és oly zavarog, háborgó bel állapotok mellett, milyenek most Oroszországban uralkodnak — egy kiszámíthatatlan tartalom és bonyodalim háboruba Angliával nem bocsátkozhatik.

Igen is Oroszországban a zsarnokság hatása a féktelenség visszahatását szűlte. Egy kétes erkölcsű nő rálo a legmagasb államhivatalnokok (Sassulics — Trepov) egykére — és az esküdtek felmentik őt. A püspök a szt. husvéti ünnepek alatt a szt-pétervári székesegyházban kiszolgáltatta az urvacsoját és — egy kő repül fejeje. A czár mint a görög-nemegyesült egyház fejé — megjelen az istentiszteleten — és ugyanazon templomban a czár világi és egyházi méltóságát gyönyölk — szivarra nyuitanak. Ott vannak aztán a lefolyt tanuló zavarogás, egyéb tüntetések és egy legújabb ezer száma terjesztett proklamáció, melyben alkalmány és egy jóléti bizottság kinevezése követeltetik.

ly körülmények között Oroszország czárra az államférfium jó hírből álló londoni orosz nagykövete, Schuwaloff grófra vette szeméit; innen van, hogy Schuwaloff a német trónörökösnek londoni látogatása óta pár excellence orosz-angol „makler” (közvetítő alkusz) lett — Bismarck kifejezése szerint. Schuwaloff gróf máj. 7-én indult Londonból Szt.-Pétervárra és utazása általánosan a béke missziójának tartatik. A diplomata elutazása előtt Beaconsfield lorddal, az angol miniszterelnökkel értekezett és így híhető az, mit róla az angol „Daily Telegraph” lap mond, melyszerint Schuwaloff az angol kormány

végso határozmányát illetve, változhatlan követeléseinek szövegezését viszi magával; — most minden attól függ, vajjon képes lesz-e a pillanatig vezérszerepet játszó orosz, még el nem koptatott diplomátának, a czár nézetét az angol cabinet határozataival — hogy gyöngédre fejezzük ki magunkat — összhangzásba hozni.

Bizonny pedig ideje, hogy a helyzet végre is javuljon valamit. — Mert az oroszok úgyge ugyancsak kurucz lábón áll a Balkán félszigeten. Megvan nekik tiltva a fegyver használata, mert Szt.-Pétervártól attól fének, hogy az angolok által a legkisebb pisztolygyújtás is casus belli nek fog tekintetni. — Tottleben orosz fővezérnek tehát San-Stefanóban kezei megvannak kötve; erőlyebben föl nem lép. Innen van, hogy a porta Sumia, Várna és Batum átadásával még mindig büntetlenül késezelmezhetik és hogy a lazadás Macedoniában egyre nagyobb méreket ölthet.

A békétárgyalások London és Szt.-Pétervár között „határozottabb körülírtabb” alakban kezdődtek meg, — vajjon mit keljen ez alatt érteni? Lehet, hogy egy angol „ultima-tumot” a háboru kitorése előtt; — csak úgy szokás szerint.

A szabadelvű párt értekezlete.

Az országos szabadelvű párt május 7-én értekezletet tartott, melyen Gorove elnök azon 17 képviselő levelet jelent be, kik a körből már régebben kiléptek.

Ezután Tisza miniszterelnök előadja a kiegyezésre vonatkozó bécsi megállapodásokat, melyeket olvasónk a lapokból már ismernek. Végül kijelenti a miniszterelnök, hogy ezen megállapodásokat a két kormány az utolsóknak tekintti és semmi további kísérlet tenni nem hajlandó. A kormány ezuttal nem kíván semmi határozatot provokálni, hanem felszólítja a párt tagjait annak mérlegelésére, vajjon kintevé jelen politikai viszonyokat, ha a kiegyezés végleg befejeztetik, kedvezőtlen pontjai dacára is nem kedvezőbb-e, mint a további függőben hagyas.

Az értekezlet a miniszterelnök beszédét helyesléssel fogadván, Zsedényi Ede szólt fel, kiemelve, hogy a jelen kiegyezés a jelen állapottal sokkal jobb s annak elvetése az országra néve igen káros volna, hivatkozik Sennyeire, ki maga is bevallotta, hogy ennél jobbat nem lett volna képez kieszközölni. Ezután Széll pénzügyminiszter felvilágosításokat ad a grótt, vegyes vezetek és a bankadosság tárgyában Hegedüs által hozzá intézett kérdéseire.

Elnök kijelenti, hogy az értekezlet az előadott kiegyezési javaslatokat általában egyhanglul elfogadja.

Tisza miniszterelnök elősorolja ezután az országgyűlés közelebbi teendőt, mely szerint a pestmegyei kérvény tárgyalása után csütörtökön a 60 millió kölcsön fedezéséről szóló javaslat hozaték be, azután következnek a javaslat és quota bizottság jelentésének tárgyalása. Ezek után a főrendiházban a szesz- és cukor-adóra vonatkozó módosításai és a költségvetés befejezése kerül napirendre. Ha ez idő alatt a delegátók össze nem ülnének, a főrendiházban a bank- és vámszerződésre vonatkozó javaslatai vátnének fel, midőn már a javaslatok osztrák részről is elfogadtattak. Végül Baross Gábornak a keleti ügyre vonatkozó kérdésre igéri a miniszterelnök, hogy a közelebbi értekezlet egyikén nyilatkozni fog. Ezzel az értekezlet véget ért.

Fővárosi hírek.

Br. Wenckheim Béla miniszter tegnap reggel Budapestre látogatást tett. — Emléktáblát állítanak a ferenczi templomban azon kripta fölé, melyben Bathányi Lajos gr. tetemet két évtizedig nyugodtak. — Szathmáry György és dr. Pasteiner Gyula hírlapírók megverekedtek. Mindekető könnyű sebet kapott. — A budapesti hitelszövetkezet csődöt jelentett be. — Dr. Pisztor Ferencz megbélyegedett s jelenleg a Lipótnetzn van. — Azon hír, hogy a Gellérthegy szikláit dinamittal akarák fölbombantani, koholmány. — Chiomi Emilia tegnapelőt lépett föl másodszer a nemzeti színházban; ezuttal is sok tapost aratott.

Patay István temetése.

Debreczen, 1878. május 8.

(=) Debreczen város a mai napon fényesen rótta le kegyeletének adóját azon férfi iránt, kinek polgári érnei s hazafiumi jelleme még akkor is mindnyájunk szeretetét és tisztelgetéssel bizonosította magának, midőn az ő útja, melyet a politikában követett, elvált a miénkől. Patay István temetése, melyhez hasonló nagyszerű még csak keveset láthatott Debreczen városá, sőt az ifjabb nemzedék nem is látott, kettőt bizonyított be. — Az egyiket azt, hogy Patay Istvánt szerette Debreczenben pártkülönbség nélkül mindenki és azt, hogy a debreczeni szabadelvű párt a politikai érettségnek csakugyan ama magas fokán áll, mely felül tud emelkedni, úgy a mint azt tisztességes, becsületese párttól meg is lehet követelni, a párttusák szenvedélyein. Patay István temetését a debreczeni öszszes intelligencia, a debreczeni szabadelvű párt öríási részvéte tette imponássá, lélekemelővé.

Hirdetési díj: öt hasabos peitász 5 krajczár. Nagyb/ terjedelmű s többizben megjelenő hirdetéseknek leengedés történik. Bélyegdíj minden hirdetés után 50 kr. Nyilttéri költemények minden sora 20 kr. Ezek a szerkesztő által vétetnek fel. — A hirdetések a szerkesztőségben és kialsóli irodában. — Az előfizetési s hirdetésügyi pénzes a kiadóhivatalba, a lap szellemi részébe tartozó költségeknek a szerkesztőség irodába szegőldetése, Fried-ház 19. sz. alatt cimezendők.

